

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2022

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2022 (RP 146/2021 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 1.11.2021.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Taina Eckstein, finansministeriet
- specialsakkunnig Ville Heinonen, arbets- och näringsministeriet
- ledande expert Niina Puolusmäki, justitieministeriet
- konsultativ tjänsteman Ville Heinonen, undervisnings- och kulturministeriet
- ekonomichef Pasi Rentola, undervisnings- och kulturministeriet
- specialsakkunnig Annamari Asikainen, social- och hälsovårdsministeriet
- finanssekreterare Marianne Koivunen, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Pirjo Lillsunde, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringsråd Marjaana Maisonlahti, social- och hälsovårdsministeriet
- direktör Eerik Tarnaala, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, ansvarsområdet för arbetarskydd
- direktör Jaakko Westerlund, Nylands arbets- och näringsbyrå
- programdirektör Sanna Kulmala, Arbetshälsoinstitutet.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- Finlands Kommunförbund
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- STTK rf
- Akava ry
- Finlands näringsliv rf
- Företagarna i Finland rf.

Inget yttrande av

Utlåtande AjUU 12/2021 rd

- Diskrimineringsombudsmannens byrå.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Den ekonomiska återhämtningen efter coronapandemin har varit snabb sedan våren och sysselsättningen har ökat betydligt under första halvåret 2021. Regeringen har vidtagit en lång rad olika åtgärder för att nå sitt mål att höja sysselsättningsgraden till 75 procent i mitten av årtiondet och öka antalet sysselsatta med 80 000 personer före utgången av årtiondet. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet behandlar budgetpropositionen för 2022 inom ramen för sitt eget ansvarsområde och vill särskilt ta upp följande frågor.

Skötseln av sysselsättningen

För offentlig arbetskrafts- och företagsservice föreslås i budgeten ett anslag på 285 miljoner euro, vilket är 9 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2021. För försök med rekryteringsstöd till små och medelstora företag föreslås ett tillägg på 4 miljoner euro och för att ytterligare öka lönesubventionen 3 miljoner euro. För arbets- och näringsbyråernas omkostnader föreslås ett tillägg på 70 miljoner euro för genomförandet av en nordisk modell för arbetskraftsservice. Finansieringen utgör en del av genomförandet av EU:s facilitet för återhämtning och resiliens. Genom EU:s återhämtningsinstrument går dessutom 20 miljoner euro till genomförande av väsentliga ändringar i informationssystemen enligt den nordiska modellen för arbetskraftsservice (13 miljoner euro 2022).

För att främja sysselsättningen av partiellt arbetsföra föreslås att ett nytt bolag med specialuppgifter bildas. För bolagets aktiekapital föreslås 10 miljoner euro, som finansieras med resurser från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens. För statsunderstöd som beviljas för att sysselsätta partiellt arbetsföra föreslås ett anslag på 10 miljoner euro för att främja partiellt arbetsföras möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Bolaget anställer partiellt arbetsföra i längre anställningsförhållanden. För bolaget ställs som mål att en del av arbetstagarna till slut ska få sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden hos en annan arbetsgivare.

Vid budgetmanglingen har regeringen dessutom dragit upp riktlinjer för sysselsättningsåtgärder med snabb verkan, såsom en expressfil för främjande av arbetskraftsinvandring och en temporär höjning av inkomstgränserna för studiestödet.

Utskottet välkomnar tillskotten, satsningarna på skötseln av sysselsättningen och åtgärderna för att lösa matchningsproblemet.

Den nordiska modellen för arbetskraftsservice

Målet är att i likhet med de övriga nordiska länderna rikta om arbetskraftspolitiken så att den blir aktiv i stället för passiv och tjänsterna blir mer effektivt riktade. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet konstaterar att en förutsättning för individuella arbetskraftstjänster är att tillräckliga re-

Utlåtande AjUU 12/2021 rd

surser reserveras för genomförandet av dem. För den nordiska modellen för arbetskraftsservice har inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde reserverats 70 miljoner euro för arbets- och näringsbyråernas omkostnader. Utskottet är bekymrat över hur de finansiella resurserna ska räcka till för att modellen ska kunna genomföras på ett framgångsrikt sätt.

I den planerade propositionen med förslag till lagstiftning om behandling av kunduppgifter inom arbets- och näringsförvaltningen och om en serviceplattform är avsikten att de nya informations-systemtjänsterna ska ersätta det nuvarande systemet stegvis. Utskottet anser att utvecklingen av informationssystemen spelar en nyckelroll när det gäller att svara på framtida utmaningar, också i samband med den nordiska modellen för arbetskraftsservice.

Arbetskraftsinvandring

För att främja arbetskraftsinvandringen föreslås i budgeten ett tilläggsanslag på sammanlagt 2,7 miljoner euro för arbets- och näringsbyråernas och Business Finlands omkostnader samt för utveckling av digitaliseringen i syfte att inrätta stödstrukturen Work in Finland för att stödja invandring av kunnig arbetskraft. Prioriteringen här ska vara att få arbetskraft till branscher där det råder brist på sådan samt att få experter, studerande och forskare till spets- och tillväxtbranscher inom forskning, utveckling och innovationer. Avsikten är också att främja invandring av företagare och investerare. Avsikten är att D-visum under regeringsperioden utvidgas till att omfatta forskare och studerande samt deras familjemedlemmar efter en bedömning av olika alternativ.

För att främja arbetskraftsinvandring skapas under 2022 en expressfil på två veckor. Avgöranden av elektroniska ansökningar om uppehållstillstånd för specialsakkunniga och tillväxtföretagare samt deras familjemedlemmar utlovas inom 14 dygn från det att ansökan lämnats in. För detta ändamål anvisas Migrationsverket ett tillägg på en miljon euro för 2022. Dessutom stärks personalresurserna för migrationsprocessen inom utrikesförvaltningen temporärt med 1,6 miljoner euro för 2022. Utskottet understöder de föreslagna ändringarna och konstaterar att påskyndande av tillståndsprocessen och utvecklande av digitaliseringen är viktiga åtgärder med tanke på en smidig arbetskraftsinvandring.

Forsknings- och utvecklingsutgifter samt hushållsavdrag

För att stödja forskning, utveckling och innovation föreslås för Business Finland en fullmakt på 572,5 miljoner euro, vilket innebär en ökning på 236,1 miljoner euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2021. Ökningen föranleds av genomförandet av EU:s facilitet för återhämtning och resiliens. Dessutom säkerställs nivån på Finlands Akademis understödsfullmakter för 2022.

Utskottet välkomnar höjningen av Business Finlands understödsfullmakter och tryggheten av nivån på Finlands Akademis understödsfullmakter och konstaterar att det med tanke på den framtida ekonomiska tillväxten och en snabbare produktivitetsökning är viktigt att öka satsningarna på forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet. Budgetpropositionen innebär vissa framsteg i fråga om regeringens mål om fyra procent i förhållande till bruttonationalprodukten, men ytterligare åtgärder behövs för att uppnå målet. Utskottet anser att tilläggsavdraget för FoU (150 % 2022–2027) är ett steg i rätt riktning, men konstaterar samtidigt att avdraget endast gäller sam-

Utlåtande AjUU 12/2021 rd

arbetet mellan företaget och forskningsorganisationen, inte de FoU-tjänster som skaffas hos företaget eller de interna FoU-utgifterna.

För att bedöma hushållsavdragets sysselsättningseffekter inleddes ett tvåårigt försök där hushållsavdragets maximibelopp för hushållsarbete samt vård- och omsorgsarbete höjs från 2 250 euro till 3 500 euro och ersättningsprocenten höjs från 40 till 60. Utskottet välkomnar utvidgningen, även om den endast gäller en del av avdragets användningsändamål.

Arbetskydd och välbefinnande i arbetet

Arbetskyddstillsynen har som mål att stärka ett tryggt, hälsosamt och rättvist arbete med mångsidiga metoder genom att reagera på förändringar i omvärlden och utveckla verksamheten. De faktorer som identifierats i arbetsmiljön och som påverkar tillsynen gäller arbetsförhållandena, det splittrade arbetslivet, arbetets belastning, den ständiga förnyelsen, utnyttjande av information och digitaliseringen. Arbetskyddstillsynen har som mål att stödja och främja arbetsplatsens egna säkerhetsåtgärder för att arbetet ska vara sunt och säkert på alla arbetsplatser oberoende av hur arbetet utförs. Genom tillsynen säkerställs det att arbetsgivaren och andra ansvariga aktörer iakttar arbetskyddslagstiftningen.

Utskottet konstaterar att tillsynsmyndighetens möjligheter att påverka uppnåendet av skäliga och rättvisa arbetsförhållanden beror på tillsynsresurserna och ett brett metodurval för att effektivt ingripa mot problem. Det enda numeriska effektivitetsmålet föreslås i budgeten vara 22 000 inspektioner. Utskottet påpekar att även om ett tillräckligt antal olika arbetsplatskontakter är av största vikt med tanke på resultatet, är det i viss mån problematiskt att målet enbart är kopplat till antalet inspektioner. All påverkan går inte ut på att göra inspektioner. I vissa fall kan informationsutbyte och informationsstyrning fungera effektivare för att målet ska nås. Dessutom är de svåra fall där behovet av myndighetsstyrning och tillsyn är mest akut också mest arbetsdryga. Om det på förhand uppställda målet för antalet inspektioner är för högt kan det då styra verksamheten på ett oändamålsenligt sätt.

Utskottet välkomnar att det tilläggsanslag för tillsynen över utnyttjande av utländsk arbetskraft som arbetskyddsmyndigheten beviljats för 2021 också ingår i anslaget för 2022. Med hjälp av de extra resurserna har tillsynen i större utsträckning kunnat inriktas på övervakning av att minimiarbetsvillkoren uppfylls. Utskottet påpekar att lagen om den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter, som trädde i kraft sommaren 2021, till viss del innehåller bestämmelser om arbetskyddsmyndighetens tillsynsansvar. Enligt en utredning som utskottet fått har man varit tvungen att använda tilläggsanslag för tillsynen över lagen i fråga.

Arbetslivet och arbetstagarna kommer nu tillbaka till det nya normala efter den utdragna krisen, samtidigt som sysselsättningen ökar och flera branscher stöter på utmaningar i fråga om tillgången på kunnig arbetskraft. Krisen har fört med sig utmaningar i fråga om arbetsledning, välbefinnande och arbetsmiljö. Vi måste snabbt och på bred front reagera på utmaningarna. Det ökade distansarbetet och tillämpningen av hybridarbete inom olika branscher och arbetsplatser samt de nya kompetensbehoven är utmaningar som kräver åtgärder för att vi ska kunna försöka utveckla arbetslivet och arbetsproduktiviteten. I anknytning till omställningarna är det angeläget att se till att

Utlåtande AjUU 12/2021 rd

alla branscher och arbetstagargrupper kan dra nytta av utvecklingen, så att förändringen inte ökar ojämlikheten i arbetslivet.

Istanbulkonventionen och skyddshemmen

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (den s.k. Istanbulkonventionen), som trädde i kraft i Finland 2015, förutsätter att det inrättas ”tillräckligt många” lättillgängliga skyddshem för att våldsoffren ska kunna erbjudas en trygg inkvartering och få hjälp på förhand.

I enlighet med Istanbulkonventionen ska skyddshemstjänster tillhandahållas alla personer som har utsatts för våld eller hot om våld i nära relationer, oberoende av kön. Tillgängligheten till skyddshem får inte heller vara beroende av till exempel den behövandes språk, förmögenhet, börd, sexuella läggning, ålder, hälsotillstånd eller funktionsnedsättning.

Antalet skyddshem har ökat betydligt under de senaste åren. I dagsläget har Finland 29 skyddshem med sammanlagt 211 familjeplatser. I varje landskap i Finland finns det minst ett skyddshem, och i de tio största städerna finns det minst ett skyddshem. Enligt en utredning som Institutet för hälsa och välfärd gjorde år 2020 ligger det faktiska behovet av familjeplatser på skyddshem mellan 262 och 367, vilket innebär att antalet platser fortfarande är för litet.

Utskottet anser det vara viktigt att antalet platser i skyddshemmen ökas ytterligare och att skyddshemsnätverket utvecklas när det gäller såväl skyddshemstjänsternas geografiska täckning som deras lika tillgänglighet.

Finansieringen av skyddshemmen har stegvis höjts med 2–3 miljoner euro per år till 25,55 miljoner euro i år. För 2022 föreslås ett anslag på 24,55 miljoner euro, vilket är en miljon euro mindre än 2021. Institutet för hälsa och välfärd räknar med att utgifterna för skyddshemmen är 25,7 miljoner euro.

Enligt en utredning som utskottet fått har en del av de anslag som reserverats för skyddshemsverksamhet blivit oanvända. Detta beror på att sammanlagt 3 miljoner euro beviljades som så kallade julklappspengar för utveckling av skyddshemsverksamheten och tryggnad av ett tillräckligt antal platser plus reparationer på grund av tillgänglighetsanpassning. Dessa pengar har inte kunnat användas fullt ut för att öka antalet skyddshem och skyddshemsplatser, eftersom verksamheten är långsiktig och kräver permanent finansiering i stället för tillägg av engångsnatur. Dessutom har medel som beviljats skyddshemmen som statsunderstöd blivit oanvända därför att planerna på att förbättra lokalerna eller inrätta nya skyddshem inte har realiserats enligt tidsplanen.

Det är viktigt att se till att skyddshemsverksamheten får tillräckliga resurser, menar utskottet.

Rapportör om våld mot kvinnor

I den tillsynsrapport av Europarådets expertgrupp för åtgärder mot våld mot kvinnor och våld i hemmet, Grevio, som publicerades i september 2019 rekommenderas det att samordningen av genomförandet av Istanbulkonventionen anförtros en etablerad sammanslutning med ett tydligt

Utlåtande AjUU 12/2021 rd

mandat, behörighet och befogenheter, och behövliga resurser ska avsättas för detta. Utskottet välkomnar att det för 2022 har reserverats ett anslagstillägg på 200 000 euro som ska användas av diskrimineringsombudsmannen för uppdraget som rapportör om våld mot kvinnor.

Jämställdhetsbudgetering

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet har i flera utlåtanden om budgetpropositioner och planer för de offentliga finanserna fäst uppmärksamhet vid vikten av jämställdhetsbudgetering och bedömningar av budgetens konsekvenser för jämställdheten. I sitt utlåtande till finansutskottet 2018 (AjUU 7/2018 rd) ansåg utskottet att det är viktigt att finansministeriet främjar genomförandet av rekommendationerna i utredningen om jämställdhetsbudgetering och att det ger de andra ministerierna närmare anvisningar om hur jämställdhetsfrågorna kan integreras i budgetarbetet.

Utredningen om jämställdhetsbudgetering och bedömning av budgeten ur ett jämställdhetsperspektiv, ”Tasa-arvoa talousarvioon — talousarvion sukupuolivaikutusten arviointi ja sukupuolittietoinen budjetointi” innehåller fem rekommendationer för hur jämställdhetsbudgeteringen kan utvecklas. Enligt rekommendationerna bör praxis relaterad till jämställdhetsintegrering i budgetarbetet samlas under begreppet jämställdhetsbudgetering, som bör kopplas till nationella och förvaltningsområdesspecifika jämställdhetsmål. Vidare rekommenderar utredningen att de könspecifika konsekvensbedömningarna utvidgas från bedömning av enskilda åtgärder under lagberedningen till bedömning av hela den omfattande budgetprocessen, dvs. regeringsprogrammet, ramar för statsfinanserna och planen för de offentliga finanserna, budgeten, budgetlagstiftningen och resultatstyrningen. Enligt rekommendationerna bör också rapporteringen om budgetens köns- och jämställdhetskonsekvenser stärkas och jämställdhetsbudgetering stödas politiskt och inom statsförvaltningen.

I regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering förbinder sig regeringen att främja jämställdheten mellan könen bland annat i budgetprocessen och i alla viktiga reformer. Ett av målen för den ekonomiska politiken är att ojämlikheten och inkomstskillnaderna ska minska.

Finansministeriets föreskrift om utarbetande av budgetförslag (2020) förutsätter att ministerierna i motiveringen till huvudtiteln sammanfattar de samhälleliga jämställdhetskonsekvenserna av propositioner. Vid granskningen av konsekvenserna för jämställdheten ska uppmärksamhet fästas vid de samhälleliga effektmålen för jämställdheten mellan könen inom förvaltningsområdet och vid de utgifter inom förvaltningsområdet som kan inverka på förverkligandet av jämställdheten. Våren 2021 preciserade finansministeriet sina anvisningar om jämställdhetssammanfattningar.

Enligt en utredning som utskottet fått har ministeriernas sammanfattningar inför den aktuella budgetpropositionen förbättrats kvalitativt jämfört med tidigare år och innehåller mer information än tidigare om de åtgärder i anslutning till budgetpropositionen som är centrala med tanke på jämställdheten mellan könen. Tyngdpunkten ligger dock fortfarande på att presentera finansieringen och målen för främjandet av jämställdheten, och sammanfattningarna kan därför inte ligga till grund för en bedömning av hela budgetens könsrelaterade konsekvenser eller dess konsekvenser för jämställdheten mellan könen.

Utlåtande AjUU 12/2021 rd

Utskottet anser det vara viktigt att jämställdhetsbudgeteringen vidareutvecklas och att anvisningarna för beredning av budgeten vid behov preciseras i syfte att förbättra de jämställdhetsrelaterade skrivningarnas kvalitet och genomslagskraft. För att genomförandet av jämställdhetsbudgetering ska lyckas krävs det att finansministeriet har en synlig roll och är huvudansvarig i ärendet, anser utskottet

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 27.10.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Aino-Kaisa Pekonen vänst
vice ordförande Katja Taimela sd
medlem Kim Berg sd
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Rami Lehto saf
medlem Niina Malm sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Jukka Mäkynen saf
medlem Anders Norrback sv
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Arto Satonen saml
medlem Ruut Sjöblom saml
medlem Riikka Slunga-Poutsalo saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marjaana Kinnunen
plenarråd Miika Suves.

Utlåtande AjUU 12/2021 rd Avvikande mening 1

Avvikande mening 1

Motivering

Allmänt

Vid budgetförhandlingarna förväntades regeringen komma med beslut om strukturella reformer, sysselsättningsåtgärder och reformer som stärker den ekonomiska tillväxten. Regeringen lät dock bli att göra detta och sköt fram besluten till våren 2022. Regeringens passivitet är ett bakslag för Finlands ekonomi och främjandet av sysselsättningen.

Coronapandemin har haft en betydande inverkan på den ekonomiska tillväxten och sysselsättningsläget. I fråga om flera näringar har det tillämpats kraftiga begränsningsåtgärder, vilket har ökat permitteringarna och uppsägningarna. En ny tillväxt förutsätter målinriktad politik och reformer av regeringen, genom vilka sysselsättningsgraden höjs till den nordiska nivån. Samtidigt lider vi av akut brist på kompetent arbetskraft.

Regeringen har inte skapat någon trovärdig bild genom vilken den ekonomiska tillväxten påskyndas och nya arbetsplatser skapas. Tvärtom har regeringen på nytt skjutit fram sina beslut. Tidigare löften har svikits. Svåra beslut har skjutits på framtiden.

Riktlinjer för främjande av sysselsättningen

Allmänt taget kan det konstateras att regeringens riktlinjer för främjande av sysselsättningen förblir långt ifrån de mål som regeringen själv satt upp. Regeringen har ingen trovärdig vision om hur nya arbetsplatser skapas i Finland.

Om riktningen inte kan vändas, står vi inför skuldsättning och utarmning. Särskilt oroväckande är den fortsatt växande långtidsarbetslösheten. Vi kan inte acceptera att statsminister Marins regering gång på gång inte förmår genomföra verkliga arbetsmarknadsreformer som skulle minska matchningsproblemet.

Samlingspartiet föreslog redan i sin alternativa budget för 2021 betydande sysselsättningsreformer genom vilka sysselsättningsgraden i Finland kan höjas. Vi vill säkerställa att Finland är en välfärdsstat även i framtiden, vilket förutsätter en klart högre sysselsättningsgrad än för närvarande.

Samlingspartiets utskottsgrupp betonar att man genom att öka antalet lokala avtal kan skapa nya arbetsplatser. Det är särskilt viktigt att utsträcka möjligheten till lokala avtal också till icke-organiserade arbetsgivare. I samband med främjandet av lokala avtal effektiviseras övervakningen av att minimivillkoren iakttas. Personalens ställning och möjligheter att påverka på arbetsplatserna förbättras. Förhandlingsramen måste vara balanserad.

Att arbeta måste alltid vara lönsammare än att leva på sociala förmåner. Vi vill gradera det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa så att utkomstskyddet i början av arbetslösheten är

Utlåtande AjUU 12/2021 rd Avvikande mening 1

bättre än för närvarande, varefter stödbeloppet sjunker stegvis om arbetslösheten drar ut på tiden. Upp till 60 procent av arbetslöshetsperioderna upphör under de tre första månaderna. Förbättringen av stödet under de första stödmånaderna förbättrar omställningsskyddet och stöder arbetskraftsflödet och därigenom i förlängningen produktiviteten. Graderingen av stödet har enligt enkäter stöd hos majoriteten av finländarna.

Den sociala tryggheten ska reformeras så att bidragsfällor undanröjs. I vårt nuvarande system finns det bidragsfällor både i utkomststödet och i det allmänna bostadsbidraget.

Samlingspartiets utskottsgrupp understöder regeringens mål att öka den arbetsrelaterade invandringen. Regeringens metoder är dock fortfarande blygsamma.

Den arbetsrelaterade invandringen påskyndas med D-visum, vars syfte är att skapa en så kallad expressfil på två veckor. Men till den här gruppen hör bara specialsakkunniga och tillväxtföretagare och deras familjemedlemmar. I praktiken utesluts såväl studerande, forskare som arbetstagar inom branscher med brist på arbetskraft.

Utgifter för forskning och utveckling

Även om nivån på forsknings- och utvecklingsanslagen kunde tryggas för 2022, är ovissheten stor inför 2023. Samlingspartiets utskottsgrupp betonar att en långsiktig, förutsägbar och stabil forsknings- och utvecklingsmiljö är en förutsättning för högkvalitativ forskning och därpå baserad undervisning.

Vi påpekar också att det extra FoU-avdraget är temporärt, trots att flera instanser vid flera tillfällen har påpekat att det bör bli permanent även av den anledningen att handlingsramen ska vara så förutsägbar som möjligt.

Avslutningsvis

Samlingspartiets utskottsgrupp betonar att enbart mål inte räcker; det behövs beslut för att höja sysselsättningsgraden. En höjning av sysselsättningsgraden är en förutsättning för ekonomisk tillväxt. Vi måste också se till att Finland i framtiden är ett lockande land att investera i. Vi behöver mer kapital och innovationer för att skapa ny tillväxt.

Regeringens sysselsättningspolitik kan beskrivas som oambitiös. Det är inte i Finlands eller finländarnas intresse. Det är också motsägelsefullt att regeringen genom sina beslut inte kommer att nå de mål som den ställt upp.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande AjUU 12/2021 rd
Avvikande mening 1

Helsingfors 27.10.2021

Arto Satonen saml
Ruut Sjöblom saml

Utlåtande AjUU 12/2021 rd Avvikande mening 2

Avvikande mening 2

Motivering

Vi sannfinländare i utskottet anser att regeringens budgetproposition inte har utarbetats i enlighet med en ansvarsfull ekonomisk politik och att den inte innehåller några lösningar på de problem som är centrala med tanke på Finlands ekonomi och sysselsättningsutveckling.

Finlands ekonomi har över lag klarat sig ur coronakrisen med mindre skador än väntat. Den ekonomiska återhämtningen undanröjer dock inte obalansen i de offentliga finanserna, och regeringens åtgärder har inte underlättat situationen. De förlängda restriktionerna och undantagen genom temporär lagstiftning med cirka tre månaders mellanrum samt begränsningsåtgärder som utfärdats med kort varsel och som är svåra att förutse och ofta verkat godtyckliga har försvårat för bland annat företag inom turism-, restaurang-, evenemangs-, kultur- och idrottsbranschen och deras anställda. När en förlängning av restriktionerna är förenad med betydande osäkerhet, återspeglas detta både i företagens möjligheter att sysselsätta och i arbetstagarnas personliga försörjning.

Vi anser det vara viktigt att de brister i lagstiftningsarbetet som ofta har påträffats samt i synnerhet grundlagsutskottets iakttagelser om begränsningarnas proportionalitet och nödvändighet beaktas och att regeringen fäster särskild uppmärksamhet vid nivån på sitt lagstiftningsarbete och beaktandet av grundlagsutskottets synpunkter. Restriktionerna ska vara proportionerliga och nödvändiga och denna bedömning ska göras i enlighet med Institutet för hälsa och välfärds expertbedömningar i stället för att regeringen avsevärt avviker från de rekommendationer som Institutet för hälsa och välfärd lagt fram i sina utlåtanden. De reserestriktioner och andra begränsningar som är strängare än rekommendationer har betydande konsekvenser särskilt för sysselsättningen inom turismbranschen, och konsekvenserna är inte avgränsade till coronatiden om företag i branschen går omkull när situationen drar ut på tiden.

I flera sakkunnigytranden till utskottet ifrågasätts regeringens ekonomiska och sysselsättningspolitiska riktlinjer. De offentliga finanserna får inte uppvisa ett underskott mitt under den bästa ekonomiska uppgången, och regeringens satsningar på att stärka sysselsättningen och förutsättningarna för tillväxt har varit små. Samtidigt som samhällsekonomin växer försämras läget i den kommunala ekonomin. Resultatet för räkenskapsperioden i den kommunala ekonomin hotar att sjunka mot noll nästa år på grund av de svaga skatteintäkterna, även om kommunerna fick något mer statsandelar. I förhållande till konjunkturläget under de närmaste två åren är regeringens val av finanspolitisk linje inte helt motiverat. Regeringen gör avsteg från en ansvarsfull ekonomisk politik när tillväxten är snabb, så de kommande regeringarna kommer att få det besvärligt med sin finanspolitik. Vi anser att det är en ohållbar linje att ramförfarandet i praktiken har åsidosatts och regeringen nonchalant skuldsätter vårt land på bekostnad av kommande generationer.

Utfrågningar av sakkunniga har visat att det finns en strukturell obalans mellan utgifter och inkomster i de offentliga finanserna som inte kan lösas genom en så kallad stimulanspolitik. Åtgärderna för att få ner hållbarhetsunderskottet närmare noll är kända, men genomförandet av dem skjuts upp från år till år och på så sätt förvärras situationen på lång sikt. Till denna del gör stats-

Utlåtande AjUU 12/2021 rd Avvikande mening 2

minister Marins regering stora avsteg från förra regeringens linje. Det föreslås inte tillräckliga åtgärder för att öka efterfrågan på och utbudet av arbetskraft och det föreslås inte heller några verkliga lösningar för att lindra matchningsproblemet, utan regeringens enda lösning på matchningsproblemet verkar vara att öka arbetskraftsinvandringen. Vid sakkunnighörandena framkom det dock att en utvidgning av användningen av D-visum kommer att belasta tillståndstjänsterna ytterligare och höja kostnaderna, och riskerna med ibruktagandet har inte bedömts på behörigt sätt.

Konsekvensbedömningarna av regeringens sysselsättningsåtgärder verkar till många delar realistiska, vilket syns konkret till exempel i finansministeriets och Sysselsättningsfondens avvikande bedömningar kring arbetslöshetsutvecklingen. Regeringen bör till riksdagen överlämna sådana lagförslag vars sysselsättningseffekter har bedömts med allmänt godkända metoder och som, bedömda enligt dessa metoder, uppfyller regeringens löften att främja sysselsättningen.

Vi anser att ungdomsarbetslösheten är ett av de största problemen och menar att det är påkallat att regeringen främjar sysselsättningen av studerande inte bara efter utexamineringen utan också under studierna för att få arbetserfarenhet på alla sätt som står till buds. Arbetet under studierna och de studerandes ekonomiska situation kunde underlättas exempelvis genom att studiestödets inkomstgränser höjs. Det är motiverat att anvisa mer resurser för universitetens och högskolornas forskning och samarbete med företag för att främja innovationer och förbättra möjligheterna att produktifiera dem.

Vi backar upp propositionen om att höja hushållsavdragets maximibelopp och ersättningsprocent i fråga om hushållsarbete samt omsorgs- och vårdarbete som ett tvåårigt försök, men påpekar samtidigt att det hade varit motiverat att utvidga försöket även till underhåll och renovering samt göra det möjligt att använda hushållsavdraget i stället för en familjemedlem som bor någon annanstans. Detta skulle bidra till att utvidga användningen av hushållsavdraget, främja småföretagande och sannolikt också minska den svarta ekonomin.

När det gäller den nordiska modellen för arbetskraftsservice påpekar vi att finansieringen måste vara tillräcklig och stabil. Modellen kommer inte att fylla sina syften om resurserna inte är tillräckliga och finansieringen kan inte grunda sig enbart på EU:s återhämtningspengar. Det är inte ändamålsenligt att finansiera lönesubventionerna med anslag under såväl arbets- och näringsministeriets som social- och hälsovårdsministeriets moment. Dessutom läggs det alltför stor vikt vid digitala tjänster i stället för att tjänsterna skulle byggas upp på ett användar- och kundorienterat sätt, vilket framhävs av att de som har svårast att hitta arbete ofta har bristfälliga digitala färdigheter.

Budgeten innehåller inte tillräckliga anslag för finansieringen av skyddshemmen. Enligt uppgift räcker den föreslagna finansieringen inte till för att ha kvar det nuvarande eller ett på riksnivå tillräckligt omfattande högkvalitativt skyddshemsnätverk med tillräckligt många familjeplatser. Regeringen bör föreslå tillräckliga finansiella resurser för skyddshemsverksamheten på en kontinuerlig nivå.

Vi påpekar att regeringens åtgärder mot utnyttjandet av utländsk arbetskraft är otillräckliga och felaktiga. Enligt utredning till utskottet har inga extra resurser dirigerats till tillsynen gällande bärplockare. Man har varit tvungen att använda den resurs som är avsedd för tillsynen över mini-

Utlåtande AjUU 12/2021 rd
Avvikande mening 2

miarbetsvillkoren för utländsk arbetskraft och över utnyttjande av arbetstagare i anställningsförhållande, och så kommer det säkert att vara även i framtiden. När man inför lagstiftning som stärker tillsynen måste man också ha resurser att övervaka den. Dessutom ska påföljdssystemet med tanke på både det företag som gjort sig skyldigt till utnyttjande och de ansvariga personerna i företaget vara sådant att det inte är möjligt att uppnå orättvis konkurrensfördel genom utnyttjande med beaktande av risken att åka fast. Sanktionerna bör bli betydligt strängare än för närvarande. I de fall där en utlänning tar emot arbetstagare från utlandet för att utnyttja dem, bör uppehållstillståndet för företagare som gjort sig skyldiga till allvarligt missbruk kunna återkallas inom ramen för påföljdssystemet.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 27.10.2021

Rami Lehto saf
Riikka Slunga-Poutsalo saf
Jukka Mäkynen saf